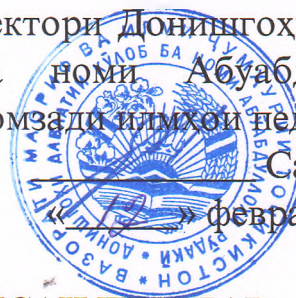

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент
Сафарзода М.В.

«12» феввали 2026

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 - Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ

Мутобикати мухтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илм.

Диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» ба банди 5-уми бахши «Соҳаи таҳқиқот»-и шиносномаи ихтисоси 10.01.01 - Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ мувофиқат мекунад.

Адабиёти форсу тоҷик бо асолати таърихӣ, сарчашмаҳои бойи адабӣ ва пояи устувори фарҳангиву мадания дар ақсои олам ҳамчун адабиёти дорои заминаҳои бузурги рушду такомул ва таҳаввулу ташаккули анвои гуногуни адабӣ шинохта шуда шуҳраи ҷаҳон гаштааст. Албатта, барои номвар шудану дар дилу дидаи аҳли илму адаб, хоссатан муштоқони каломи бадеъ ва ҳаводорони адабиёти беназири форсу тоҷик саҳми намоёндагони давраҳои гуногуни ин адабиёти оламгир беназир аст.

Дар ҳар марҳилаи адабӣ шоирону нависандагоне зиндагӣ ва эҷод кардаанд, ки бо осори пурқимату беҳамтояшон дар ниҳонхонаи қалби аҳли адаб маъво гирифтаанд. Адабиёти тоҷики асри XVII бо намоёндагони пурқору нуктасанчи худ барои минбаъд низ шукуфо будани бӯстони адабиёти мазкур дар давраҳои таърихӣ яке аз давраҳои рушду инкишофи адабӣ шинохта шудааст. Шавкати Бухорӣ тавассути осори адабиаш дар қатори дигар намоёндагони ин давраи адабӣ яке аз ҷойҳои намоёнро касб кардааст.

Муҳаммад Исроқ Шавкати Бухорӣ бо эҷоди равиши тоза баён, услуби хос ва тафаккури шоирона дар радифи бузургтарин суҳанварони форсу тоҷик қарор дошта, дар адабиёти форсӣ ҷойгоҳи сазоворро касб кардааст. Ёро дар ҳунари ғазалсароӣ мумтоз медонанд. Осори ин адиби хушқалому жарфандеш бо назокату нафосат ва ҷаззобати ба худ хос таваҷҷуҳи дӯстдорони суҳани бикрро ба худ ҷалб кардааст. Ба таъбири аҳли

тазкира Шавкат дар қаламрави шеърӣ худ ихтирооте карда, аз ин роҳ дар таҳаввулотӣ сабкӣву ҳунари ва мавзуии адабиёти тоҷику форс, ҳоса нави ғазал саҳме бориш гузошт. Ин шоири соҳибсабк дар шумори бузургтарин суҳанварони адабиёти форсу тоҷик қарор дошта, бо офаридани маонии бикру баланд инқилобе дар қаламрави шеър ба вучуд овард, зеро ӯ аз оғози фаъолияти адабию шоириаш шеваи тозаии суҳанофариниро пеша карда, дар ин масир муваффақ гардид. Шавкат дар ғазалҳояш ба нозукҳаёлию бориқандешӣ ва мазмуну маъниҳои наву тозаии ашъораш, ки ҳоси сабкӣ ҳиндӣ буд, ишора мекунад. Ҳаёлпардозиву ҳисомезӣ, жарфандешӣ дар маъно ва печидагӯӣ, ки аз вежагиҳои сабкӣ ҳиндӣ ба шумор меояд, дар офаридаҳои Шавкат ба гунае бориш ва рушан ҳувайдост. Гузашта аз ин, коргоҳи суҳансозӣ ва маъниофарии ӯ дар ғановати забони форсӣ нақши муҳимро соҳиб аст.

Ҳарчанд ки Шавкати Бухорӣ дар эҷоди шеър ҷойгоҳи баланд дорад, аммо то ҳол зиндагӣ ва мушаххассоти мавзуии ашъори вай дар адабиётшиносии муосир ба таври шоиста мавриди таҳқиқу пажӯҳиш қарор нагирифтааст. Чунин ҳолат зарурати таҳқиқи марҳалаҳои рӯзгору масъалаҳои таснифи жанрии осор ва вижагиҳои сабкшиносии мероси адабии Шавкати Бухороиро ба миён мегузорад. Махсусан, дар ин роҳ қору заҳмати муҳаққиқони риштаҳои илмҳои филологӣ – забоншиносону адабпажӯҳон дар омӯзишу баррасии осори гуногунпахлуи адиб муҳим ба назар мерасад.

Бояд гуфт, ки Шавкати Бухорӣ аз зумраи шоирони сермаҳсул ва навагари сабкӣ ҳиндӣ маҳсуб меёбад. Аз ӯ «Девони ашъор» ба мерос мондааст, ки шомили қасоид, ғазалиёт, қитъаот, рубоӣёт ва фардиёт аст. Ҳарчанд девони шоир дар солҳои гуногун аз тарафи адабпажӯҳони бурунмарзиву ватанӣ ба нашр расида бошад ҳам, вале наشري илмӣ-интиқодии комилтари девони Шавкат аз тарафи адабиётшиносии тоҷик Ҷобулқо Додалишоев мунташир гардидааст, ки он фарогири 744 ғазал (4349 байт) ва анвои дигари шеърӣ мебошад.

Масоили вобаста ба афкори адабӣ, вижагиҳои услубиву бадеӣ ва ҳунари суҳанофаринӣ дар ашъори Шавкати Бухорӣ аз масъалаҳои марказии баррасишаванда дар диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор маҳсуб меёбанд. Азбаски то ҳол дар кишвари мо рӯзгору осори Шавкати Бухорӣ ба таври зарурӣ таҳқиқ нашудааст, муҳаққиқ Наимзода Қ. масъалаҳои марбут ба зиндагинома, робитаи эҷодии ӯ бо ҳамзамонон ва мақому манзалати адабиву ирфонии ин суҳанварро мавриди пажӯҳиш қарор додааст. Инчунин, дар диссертатсияи номбурда оид ба пажӯҳишу

арзишдовариҳои муҳаққиқони гузаштаву муосир роҷеъ ба эҷодиёти Шавкати Бухорӣ суҳан рафтааст.

Роҷеъ ба зиндагинома, ашъор ва ҳунару истеъдоди шоирӣ, маҳорати суҳанвари Шавкати Бухорӣ як зумра тазкиранависон, мисли Малехони Самарқандӣ («Музаққир-ул-асҳоб»), Мирзо Муҳаммадтоҳир («Тазкираи Насрободӣ»), Муҳаммад Ҳазини Лоҳичӣ («Тазкират-уш-шуаро»), Ғуломалихони Озоди Билигиромӣ («Хизонаи Омира»), Шамсуддини Сомӣ («Қомус-ул-аълум»), Ҳусайнқулихони Азимободӣ («Наштари ишқ»), Ризоқулихони Ҳидоят («Риёз-ул-орифин»), Муҳаммадалӣ Волаи Доғистонӣ («Риёз-уш-шуаро»), Муҳаммад Афзали Сархуш («Калимот-уш-шуаро»), Муҳаммад Аслаҳи Мирзо («Тазкираи шуарои Кашмир») ва дигарон иттилоъ медиҳанд. Аз ҷумла, муаллифи «Музаққир-ул-асҳоб» Малехони Самарқандӣ ўро ҳамчун «навқунандаи тарҳи қуҳан» дар назми адабиёти форсии тоҷикӣ муаррифӣ мекунад ва ин нуктаро дигар муҳаққиқони аҳволу осори шоир ҳам баён доштаанд.

Муҳаққиқ Наимзода Қ.Қ. тавонистааст, ки дар диссертатсияи номбаршуда бори нахуст ашъори шоирро аз нигоҳи қорбурди ҳунарсозаҳои шеърӣ, истифодаи санъатҳои бадеӣ, сабқшиносӣ, таъсирпазирӣю таъсиргузорӣ таҳқиқи ҷиддии илмӣ намуда, дар самти шинохтани рӯзгор ва осори Шавкати Бухорӣ дар Тоҷикистон саҳифаи навро боз намояд.

Дар қори диссертатсионии Наимзода Қ.Қ. бисёр масоили мавзуии ашъори дар анвои муҳталиф сароидаи Шавкати Бухорӣ: мавзуоти ишқ, мазомини ирфонӣ, тасвири авзои замон, ахлоқ, одоби суҳбат ва риояти ҳомӯшӣ, ҳоксориву тавозуъ, тавсифи зиндагӣ, васфи ҷавонӣ, интиҳоби дӯст, эътироз аз олам, тасвири шоиронаи табиат, назари шоир дар бораи инсон, инчунин қорбурди вожагон ва таркиботи ҳос ва воситаҳои маъмули тасвири бадеӣ, аз қабилӣ тавсиф, ташбеҳ, тамсил, талмеҳ, ихом, муқолиға, тазод, истиора, таҷнис, эънот муайян карда шудаанд. Пажӯҳиши ин ва дигар масоили аҳвол ва осори Шавкати Бухорӣ **муҳимият ва муқолиғати мавзуи** диссертатсия мавриди назарро тайид месозад.

Як масъаларо бояд ҳатман қайд кард, ки дар қори диссертатсионии маққур қорбурди диди нави таҳқиқ ба назар мерасад. Муҳаққиқ як боби диссертатсияро ба масоили сабқ – сабқи ҳиндӣ ва вижагҳои сабқи инфиродии суҳани Шавқат, тасвирҳои парадоксию муқаноқизнамо дар шеъри шоир, ҳисомезӣ, воқастаҳои ададӣ “миқёсҳои шоирона”, таркибҳои ҳос ва бадеъ, услуби муодила ва эҷоди мотивҳои навро дар ашъори Шавқат, ҳусусан дар ғазалиёти ў баҳшидааст, ки ба назари мо, қисмати қолиби диссертатсия ба шумор меравад.

Хушбахтона, дар таҳқиқоти солҳои охир дар илми адабиётшиносии тоҷик ба кор гирифтани равишҳои муосири таҳқиқи адабӣ ба чашм мерасанд, ки диссертатсияи Наимзода Қ.Қ. яке аз онҳост. Дар баробари муайян намудани сатҳи ҳунари шоирӣ дар қорбурди санъатҳои бадеӣ ошкор сохтани истифодаи усулҳои муосири сабқшиносӣ, пеш аз ҳама, меҳнати зиёд, донишҳои назарии адабӣ ва таҷрибаҳои илмиро талаб менамояд, ки бешак, муҳаққиқи қори илмии мавриди назар аз онҳо бархурдор аст. Зеро баррасии илмии диссертатсия, ки дар заминаи ҳамин усулҳои муосири сабқшиносӣ сурат гирифтаанд, гувоҳи гуфтаҳои боло буда, натиҷаҳои илмии дар ин замина бавучудода, барои илми адабиётшиносии муосири тоҷик мубраманд.

Саҳми шахсии доктараб дар ҳалли масъалаҳои илмӣ ё қорқарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳаммияти он. Дар диссертатсия масъалагузориҳо ва баррасии мушаххаси илмӣ, баёни муҳиммияти мавзуи таҳқиқ, масоили мавриди назари диссертант, навлониҳо ва сарчашмаҳои пажӯҳиш, аҳаммияти назарии амалии он, нуқтаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, ҳулосаи натиҷагирҳои илмии диссертант ба таври қуллӣ, саҳми шахсии ўро инъикос менамоянд. Афзун бар ин, омӯзиши диду назарҳои муҳаққиқони ватании хориҷӣ дар робита ба мавзуи мавриди таҳқиқ. баҳсу таҳлилҳои бомаврид, пешниҳоди дидгоҳҳои муҳталиф, наشري мақолаҳои илмӣ, монография ва маърузаи гузоришҳои илмӣ дар робита ба мавзуи таҳқиқро ҳам метавон саҳми шахсии диссертант арзёбӣ қард. Муносибати фардии назарӣ ва методологии муаллиф, дар ҳалли як қатор масоили марбут ба рӯзгори осори Шавкати Бухорӣ ва шеъри сабки ҳиндӣ мусоидат намудаанд.

Муҳаққиқ барои ҳалли масъалаҳои дар диссертатсия ба миёнгузошташуда ва танзими усулу равишҳои илмӣ аз методҳои муқоисавӣ-таҳлилий, муқоисавӣ-оморӣ, таърихӣ-муқоисавӣ, сохториву бадеӣ ва ғайра босамар истифода намудааст.

Назару андешаи диссертант бар он аст, ки Шавкати Бухорӣ аз намояндагони маъруфи сабки ҳиндӣ шуморида мешавад ва ин назар ўро ба он водор намудааст, ки сабки ҳиндӣ будани шеваи ғазалиёти шоирро ба василаи обзори муқаррарқардаи назарияшиносон бо асосҳои илмӣ собит созад. Ҳамзамон, муайян сохтааст, ки сабаби таъсиру истиқболи шоирони баъдӣ аз шеъри Шавкати Бухорӣ қадом аст. Дар маҷмӯъ, қӯшиш шудааст, ки ашъори шоир дар густараи адаби форсии тоҷикӣ то қадом андоза муҳим ва нақшгузоранд, ки аз масоили баҳсбарангез дар диссертатсия ба шумор мераванд. Аз ин ҷиҳат, метавон таъкид қард, ки таҳқиқоти Наимзода Қудратулло Қаҳор як қатор масоили арзишманди марбут ба рӯзгори осори

Шавкати Бухорой ва сахми ӯ дар рушду такомули сабки ҳиндиرو ба таври муназзаму густарда дар бобу фаслҳои диссертатсия фаро гирифтааст. Махсусан, масъалаҳои марбут ба вижагии сабки сухани Шавкати Бухорой, заминаҳои ташаккули маъноӣ сохтории ғазалиёти шоир, таркибофарӣ ва эҷоди образҳои шоиронаи ӯ, равобити адабию эҷодӣ, таъсирпазириву таъсиргузории Шавкат бо намояндагони дигари шеъри сабки ҳиндӣ, сахми шоир дар тавсеаи ин мактаби адабӣ ва ғайра ба таври амику фарогир таҳқиқ мешаванд,

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ. Навгонии диссертатсияи мазкур дар он аст, ки муаллиф бори аввал дар адабиётшиносии тоҷик масъалаҳои рӯзгор ва махсусияти осори Шавкати Бухороиро ба риштаи таҳқиқи густардаи илмӣ кашида, дар ин замина мақоми ӯро дар рушду ташаккули адабиёти форс-тоҷик муайян мекунад. Вай кӯшиш намудааст, ки сабку услуб ва бадеияти ашъори шоирро мавриди таҳқиқоти фарогири илмӣ қарор дода, соҳиби сабки хос будан ва нақши шоиста доштани ӯро дар таҳаввулу такомули адабиёти форсу тоҷики асри XVII, алахусус рушди жанри ғазал, мушаххас созад. Ҳамзамон, кӯшиш шудааст, ки сахми шоир дар ташаккули суннатҳои адабӣ, монанди навҷӯӣ, маъниофарӣ муайян гардад, инчунин, воситаҳои баён ва тасвири бадеӣ, ҳисомезӣ, масъалаҳои таркибофаринӣ, мақоми инсон, афкори ҳикамию фалсафӣ ва иҷтимоӣ дар осори шоир ба риштаи таҳқиқ кашида шаванд, зеро омӯзиши масоили зикршуда метавонанд ҷанбаҳои такомули сабки ҳиндиرو муайян созанд.

Аҳамияти назарии таҳқиқоти Қ. Наимзода дар асоси истифодаи усулҳои муносири таҳқиқоти илӣ ва хулосабарорию натиҷагирӣҳои мушаххас ифода мегардад. Аз ҷумла, дар диссертатсия нақши ғазалиёти шоир дар таҳаввул ва такомули ғазали форсӣ-тоҷикии асри XVII мавриди таҳқиқи ҷудогонаи илмӣ қарор гирифта, бисёр аз масоили назарии марбут ба хунари шоирӣ, вижагиҳои сабки ҳиндӣ ва ҷанбаҳои зебоишинохтии осори Шавкат равшан карда мешавад. Ҳамзамон пайванду равобити ашъори шоир бо матни осори шоирони салаф, ҳамзамонон ва пайравонаш аз назари адабию хунарӣ муайян карда мешавад.

Аҳамияти амалии диссертатсия дар он аст, ки андешаҳои илмии баёншудаи диссертант, ки дар шакли хулосаҳо зикр шудаанд, метавонад дар навиштани таърихи таҳаввули сабки ҳиндӣ ва мароҳили инкишофи он, дар таҳияи китобҳои адабиётшиносӣ мавриди истифода қарор гирад. Инчунин, маводи диссертатсияро дар мавриди иншои китобҳои дарсӣ, таърихнигории адабиёти форсии тоҷикӣ, адабиёти форсизабони Ҳиндустон, таърихи афкори фалсафӣ, вижагиҳои забони ғазал, сабкшиносӣ, рисолаҳои илмӣ, таҳияи лексия барои донишҷӯёни факултетҳои филологӣ, хондани

курсҳои махсуси адабиётшиносӣ, назмшиносӣ ва маҳфилҳои мухталифи илмию адабии бахшида ба осори суҳанварони сабки ҳиндӣ истифода кард.

Диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор аз муқаддима, 5 боб, 26 фасл, зерфаслҳои алоҳида, хулоса, китобнома ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натоиҷи таҳқиқот иборат аст. Дар муқаддимаи диссертатсия мубрамияти мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи омӯзиши он, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ ва дар бахши тавсифи умумии таҳқиқ мақсад, вазифаҳо, объекту предмет, асосҳои назарӣ, методологӣ, сарчашмаҳо ва нағзҳои илмӣ таҳқиқ, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, мутобиқати мавзӯи диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доғалаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ нишон дода шудааст.

Боби якуми диссертатсия «Шавкати Бухорӣ ва вазъи замони зиндагии ӯ» номгузорӣ шуда, аз се фасл иборат аст. Дар фасли якуми ин боб авзои сиёсӣ, адабӣ ва фарҳангии Мовароуннаҳру Хуросон замони рӯзгор доштани шоир баррасӣ шуда, перомунӣ ин масъала назари машҳуртарин муаррихону донишмандони ватанию хориҷӣ ба эътибор гирифта шуда, ба онҳо ишора шудааст.

Диссертант дар ин қисмати диссертатсия, дар маҷмӯъ замони пуршӯру шар ва вазъияти душвору мураккаби сиёсӣ ва иқтисодӣ фарҳангии Мовароуннаҳру Хуросону Эрон, ки шоир шохиди бисёр воқеаву ҳодисаҳо, аз ҷумла бемурувватӣ нотавабони аҳли айёму суҳанношиносии онҳо гардида буд, таҳқиқ намудааст. Ҳамзамон, муҳимтарин масъалаҳои марбути рӯзгору осор ва вижагиҳои ашъори шоирро ба таври мушаххас баррасӣ менамояд.

Дар фасли дуюми диссертатсия – «Шавкат дар сарчашмаҳои адабӣ-таърихӣ» масъалаи рӯзгор ва ашъори шоир дар асоси маълумоти сарчашмаҳои адабӣ мавриди таҳқиқу пажӯҳиш қарор дода шуда, дар ин замина роҳи зиндагӣ ва мақому мартабаи Шавкат миёни ҳамзамонон ва пасояндагон муайян карда шудааст. Дар фасли сеюми боби якум нақду баррасии мероси адабии Шавкат дар таҳқиқоти илмӣ муосир мавриди пажӯҳиш қарор гирифта, назари муҳаққиқон доир ба паҳлуҳои ҳаёту эҷодиёти шоир баён шудааст.

Боби дуюми диссертатсия «Вижагиҳои жанрии девони Шавкат» унвон дошта, аз панҷ фасл таркиб ёфтааст. Дар ин қисмати диссертатсия барои шинохти ҳамаҷонибаи муҳтассоту ҷузъиёти анвои адабии мавриди истифода қарордодаи Шавкат роҷеъ ба ҳар як нағзи адабӣ ҷудогона таваққуф шуда, вижагиҳои ҳар як жанр ба таври муфассал муайян карда шудааст.

Боби сеюми диссертатсия «Таснифоти мавзуии ашъори Шавкат» унвон дошта, аз шаш фасл таркиб ёфтааст. Дар фаслҳои ин боб масъалаҳои мавзуи ишқ, фасли дуюм андешаҳои тасаввуф ва ирфони шоир, фасли сеюм тасвири авзои замон, фасли чорум мавзуи ахлоқ, фасли панҷум тасвири табиат, фасли шашум устура ва ривоят дар шеъри Шавкат мавриди баррасӣ қарор гирифта, хулосаҳои зарурӣ пешниҳод шудаанд.

Боби чоруми диссертатсия «Вижагиҳои сабки шеъри Шавкат» унвон дошта, аз се фасл иборат аст. Дар фасли аввали ин боб «Сабки ҳиндӣ ва вижагиҳои сабки инфиродии сухани Шавкат» мавриди баррасӣ қарор гирифтааст, ки аз шаш зерфасл таркиб ёфтааст. Дисертант дар ин зерфаслҳо кӯшиш намудааст, ки вижагиҳои сабки ҳиндӣ, аз қабili унсурҳои мутаноқизнамо, ҳисомезӣ, вобастаҳои адабӣ (миқёсҳои шоирона), таркибҳои хос ва бадеъ, услуби муодила ва эҷоди мативҳои навро дар шеъри Шавкат мавриди пажӯҳиш қарор диҳад.

Масъалаи таъсирпазирии Шавкат аз шоирони гузашта ва таъсири шеъри Шавкат ба ашъори шоирони пасоянд дар ду фасли боби чорум дар асоси муқоиса ва таҳлили маводи фаровони адабӣ таҳқиқ мешавад. Аз ҷумла, дисертант ашъори Шавкатро дар муқобала бо ашъори Ҳофизӣ Шерозӣ, Соибӣ Табрезӣ, Калими Кошонӣ, Назирии Нишопурӣ ва дигар шоирон мавриди баррасиву таҳлил қарор дода, бо хулосаҳои мушаххаси илмӣ онро натиҷагирӣ менамояд.

Боби панҷуми диссертатсия «Нақши воситаҳои тасвири бадеӣ дар ашъори Шавкати Бухорой» унвон дорад, ки аз даҳ фасл таркиб ёфтааст. Тавре аз унвони ин боб равшан мегардад, дисертант кӯшиш намудааст, ки мухтассоти адабии ашъори Шавкатро мавриди таҳқиқ қарор диҳад. Зимни баррасии санъатҳои бадеӣ дисертант таъкид мекунанд, ки дар ашъори Шавкати Бухорой қорбурди санъатҳои маънавӣ, аз ҷумла талмеху тамсил ҷойгоҳи вижа дошта, барои маънисозӣ ва маъниофарӣ замина гузоштаанд. Воқеан, дисертант дуруст қайд мекунад, ки Шавкат аз шоирони навофар ва “навкунандаи тарзи куҳан” дар шеъри сабки ҳиндӣ аст. Ин андеша дар асоси ғазалиёти шоир ба таври муфасссал таҳлилу баррасӣ шудааст. Натиҷагирҳои илмӣ дисертант аз таҳқиқ дар бахши хулосаи диссертатсия дар 25 банд ифода ёфтааст, ки аксари онҳо қобили қабул ва эътимодноканд. Паҳно ва вусъати таҳқиқоти муҳаққиқро метавон аз китобнома ва номгӯи адабиёти истифодашудаи он мушоҳида кард, аз ҷониби дигар, он ифодагари сатҳу дараҷаи пажӯҳиши масъалаи мавриди назарро бозтоб менамояд. Бояд қайд кард, ки дисертант лаёқати баланди илмӣ дошта, фаъолият ва таълифоти интишорнамудаи ӯ бевосита ба самти адабиётшиносӣ иртиботи ногусатанӣ дорад.

Автореферати диссертатсия ва маводи ба нашр расидаи дисертант

фарогири мухтавои диссертатсия буда, 21 номгӯи он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидааст. Диссертатсияи Қ. Наимзода дар маҷмуъ, таълифоти арзишманди илмӣ буда, маҳсули пажӯҳишҳои солиёни зиёди диссертант мебошад.

Дар баробари дастовардҳои назаррасӣ илмӣ дар диссертатсияи тақризшаванда баъзе камбудҳои низ ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба хоҳири беҳтар гардидани ҳусни таҳқиқот аз аҳамият ҳолӣ нест.

1. Дар боби якуми диссертатсия барои баёни вазъи сиёсӣ адабии давр фасли алоҳида ҷудо шудааст, ки ба назари мо он қадар муҳим нест. Агар ба ҷойи вазъи сиёсӣ ба вазъи адабиву фарҳангӣ таваҷҷуҳ бештар зоҳир мегардид, беҳтар буд.

2. Боби панҷуми диссертатсия нақши воситаҳои тасвири бадеӣ дар ашъори Шавкат номгузорӣ шуда, дар дах фасли он санъатҳои бадеии маънавӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд, агар дар баробари онҳо санъатҳои лафзӣ низ баррасӣ мешуданд, беҳтар мебуд.

3. Дар баъзе фаслҳо тавсиф бар таҳлил афзалият дорад, масалан дар боби 3, фасли 4 ва зерфаслҳои он таҳлил бояд бештар бошад.

4. Зерфасли панҷуми боби чорум дар автореферат ба масъалаи услуби муодила бахшида шудааст, вале диссертант онро хеле мушаххас баён дошта, аз таҳлил ва овардани далелҳо худдорӣ намудааст, ҳол он ки ӯ метавонист ин масъаларо дар тақия ба андешаи муҳаққиқони соҳа васеътар баён созад.

5. Диссертант дар қори илмии худ вожаҳои арабиро зиёд истифода кардааст. Ҳангоми баёни истилоҳоти адабиётшиносӣ бидуни зарурат шакли ҷамъбандии арабиро истифода кардааст. Масалан “саноеи бадеӣ”, “радоиф”, “қавофӣ” ва ғайра.

6. Дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия хатоҳои имлоӣ, китобатӣ ва техникаӣ ба мушоҳида расид (сах. 7, 8, 11, 16, 18, 126 ва ғ.).

Камбудҳои мазкур ҷузъӣ, ислоҳшаванда ва тавсиявӣ буда, онҳо арзиши илмии таҳқиқоти мавриди назарро ҳалалдор намесозанд. Диссертант вазифаҳои пажӯҳишии дар наздаш гузоштаро бо низом ва дар сатҳи баланди илмию тадқиқотӣ ба анҷом расонидааст.

Хулоса, диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзӯи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» бо муҳраи будани мавзӯ, навгониҳои илмӣ, арзиши амалию назарӣ ва умқи вусъати пажӯҳиши мавзӯ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он ба дараёфти илмии доктори илмҳои филологӣ, аз рӯйи ихтисоси 10.01.01- Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ сазовор аст.

Такризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, таҳти № 267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод мешавад. Такриз аз ҷониби доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи таърихи адабиёти факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Ашурова Нодира омода гардидааст.

Такриз дар ҷаласаи кафедраи адабиёти тоҷик муҳокима ва тасдиқ карда шудааст (протоколи №7 аз 10 феввали соли 2026).

Дар ҷаласаи кафедра иштирок доштанд: 12 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор 12 нафар, зид нест, бетараф нест.

Раиси ҷаласа:

доктори илмҳои филологӣ, и.в. профессори
кафедраи адабиёти тоҷики

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб

ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Асозода Ҳотам Раҷаб

Эксперт:

доктори илмҳои филологӣ, и.в. профессори
кафедраи адабиёти тоҷики

Донишгоҳи давлатии Кӯлоб

ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ Ашурова Нодира Ҷумаевна

Котиби илмӣ ҷаласа

Номзади илмҳои филологӣ, и.в. дотсенти
кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии
Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

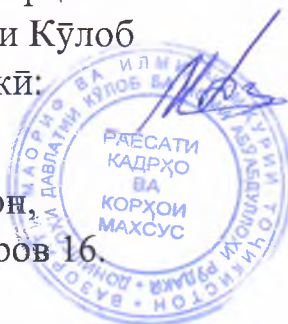

Одинаева Гулбону
Мадалиевна

Имзоҳои Асозода Ҳ. Р., Ашурова Н. Ҷ.

ва Одинаева Г.М.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

Давлатов М.А.

Суроғи муассисаи пешбар

735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров 16.

Тел.: 2-35-06, 2-35-09.

E-mail: info@kgu.tj; сомонаи расмӣ: www.kgu.tj

« 12 » феввали соли 2026.